70. DERS

SEBEBÎ SIFAT

SEBEBÎ SIFAT

Tanım: Hatırlanacağı üzere 20. dersimizde, '***sıfat***' olan bir kelimenin '***mevsuf***'undan sonra geldiğine, ayrıca mevsufuna hem irap, hem nicelik, hem de erillik-dişillik bakımlarından uyması gerektiği hususuna işaret edilmişti. Konumuz olan '***Sebebî Sıfat***' ise, -*bildiğimiz hakiki sıfatın aksine*- kendisinden önce gelen bir kelime yerine, kendisinden sonra gelen bir kelimeyi niteler. Bu durum, söz konusu sıfat tamlamalarına anlam verirken kendisini açık bir şekilde hissettirmektedir. Ancak bu sıfat türü, -*anlamsal yönden olmasa bile en azından irap yönünden*- kendisinden önce gelen kelime ile bağlantısını sürdürmektedir. Bu nedenle sebebî sıfat durumundaki bir sözcüğün, kendisinden önceki ve kendisinden sonraki kelimelerle olan ilişkisini iki ayrı şıkta ele almak uygun düşer. Şöyle ki:

I. Bir sebebi sıfatın kendisinden önceki kelime ile olan uyumu iki bakımdandır: ***irap*** ve ***marifelik-nekrelik*** bakımlarından

II. Bir sebebi sıfatın kendisinden sonraki kelime ile olan uyumu ise sadece ***müzekkerlik-müenneslik*** bakımdandır.

اِنْتَحَرَ الرَّجُلُ الْمُفْلِسَةُ شَرِكَتُهُ

Bu arada bir sebebî sıfatla ilgili olarak şu hususların da çok iyi öğrenilmesi gerekir:

a. Sebebî sıfat durumundaki kelime daima müfrettir. Sebebî sıfatın nitelediği ve kendisinden sonra gelen kelime ise bu sebebî sıfatın ya fâili veya nâib-i fâili olarak merfû durumdadır. Bir sebebî sıfat tamlamasında sıfatın kendisi, nicelik bakımından müteakip kelimeye tıpkı bir fiilin müteakip kelimeye (fâile) uyduğu gibi (fâil ister tekil, ister ikil, isterse çoğul olsun fiil daima tekildir) uyar.

b. Sebebî sıfatı takip eden kelimede mutlaka, sebebî sıfattan önce gelen kelimeye dönen bir zamir bulunur. Yukarıdaki örneği inceleyiniz.

Sebebî Sıfat İle İlgili Cümle Örneği		
Nâib-i Fâil (Muzâf+Muzâfun İ.)	Sebebî Sıfat (İsm-i Mefûl: meçhul fiil gibi amel eder)	Mübteda+Haber
قِلاَدَتُهَا	مَغْصُوبَةٌ	هٰذِهِ امْرَأَةٌ
Bu, kolyesi çalınan kadındır.		

SEBEBÎ SIFATLARLA İLGİLİ ÖRNEK CÜMLELER

(1) تَعَرَّفْتُ عَلَى مُؤَلِّفٍ مَحْبُوبَةٍ رِوَايَاتُهُ وَ أَقَاصِيصُهُ.

Romanları ve hikayeleri beğenilen bir müellifle tanıştım.

(2) نُقِلَ الْوَلَدُ الْمَكْسُورَةُ سَاقَاهُ إِلَى سَيَّارَةِ الْإِسْعَافِ فِي الْحَالِ.

Bacağı kırılan çocuk derhal ambulansa taşındı.

(3) اِنْتَقَلَ الزَّوْجَانِ الْمُنْهَارُ مَنْزِلُهُمَا إِلَى بَيْتِ ابْنِهِمَا الْعَطُوفِ.

Evleri yıkılan karı ve koca şefkatli çocuklarının evine taşındı.

(4) كَافَأَتْ إِدَارَةُ الْمَدْرَسَةِ الْأُسَرَ الْمُتَفَوِّقَ أَوْلاَدُهَا.

Okul yönetimi çocukları başarılı olan aileleri ödüllendirdi.

(5) سَتَفُوزُ الْمُسَابَقَةَ السَّيَّارَةُ الْقَوِيُّ مُحَرِّكُهَا.

Motoru güçlü olan araç yarışı kazanacak.

(6) سَقَطَتِ الطَّائِرَةُ الْمُعَطَّلَةُ بُوصُلَتُهَا عَلَى سَفْحِ جَبَلٍ.

Pusulası bozuk olan uçak dağın yamacına düştü.

(7) تَخَرَّجْتُ فِي كُلِّيَّةٍ مَشْهُورٍ أَسَاتِذَتُهَا فِي أَرْجَاءِ الْعَالَمِ.

Hocaları dünyanın dört bir tarafında tanınan bir fakülteden mezun oldum.

(8) أَرَادَ مُعَلِّمُ الرِّيَاضَةِ أَنْ يَتَقَدَّمَ الطُّلاَّبُ الْقَصِيرَةُ قَامَاتُهُمْ إِلَى الْأَمَامِ.

Beden Eğitimi öğretmeni boyu kısa olan öğrencilerin öne çıkmasını istedi.

(9) اَلْاِمْتِحَانُ النِّهَائِيُّ الصَّعْبَةُ أَسْئِلَتُهُ أَوْقَعَ جَمِيعَ الطُّلاَّبِ فِي حَيْرَةٍ.

Soruları zor olan sınav bütün öğrencileri hayrete düşürdü.

(19) أَنْشَأَتِ الدَّوْلَةُ مَسَاكِنَ جَدِيدَةً لِلْمُوَاطِنِينَ الْمُحْتَرِقَةِ مَنَازِلُهُمْ.

Devlet, evleri yanmış olan vatandaşlar için yeni konutlar inşa etti.

(11) اِشْتَرَيْنَا عِمَارَةً وَاسِعَةً شُقَقُهَا وَ حَدِيثًا مِصْعَدُهَا.

Daireleri geniş, asansörü yeni olan bir apartman satın aldık.

(12) جُنَّتِ الْمَرْأَةُ الْمَطْرُودُ زَوْجُهَا مِنَ الْعَمَلِ فَحَاوَلَ أَنْ تُحْرِقَ نَفْسَهَا.
Kocası işten çıkarılan kadın cinnet geçirdi ve kendisini yakmaya kalktı.

(13) تَحَدَّثْنَا عَنِ الْمَنْهَجِ سَاعَاتٍ مَعَ الْمُؤَلِّفِ الْمَطْبُوعِ كِتَابُهُ.
Kitabı basılmış olan yazarla yöntem üzerine saatlerce konuştuk.

(14) دَعَتِ الْأُمُّ السَّيِّءُ بَخْتُهَا عَلَى وَلَدِهَا الَّذِي أَوْدَعَهَا فِي دَارِ الْمُسِنِّينَ.
Karabahtlı anne, kendisini huzurevine emanet eden oğluna lanetler yağdırdı.

(15) أَطْرَبَتِ الْمُغَنِّيَةُ الْمَحْبُوبَةُ بِأَغَانِيهَا كُلَّ مَنْ دُعِيَ إِلَى الْحَفْلَةِ.
Şarkıları beğenilen şarkıcı, partiye davet edilen herkesi coşturdu.

(16) تَعِيشُ الدِّبَبَةُ الْقُطْبِيَّةُ وَ الْبَطَارِيقُ وَ الْفُقَمُ فِي الْمَنَاطِقِ الْبَارِدِ مُنَاخُهَا.
Kutup ayıları, penguenler ve foklar iklimi soğuk olan bölgelerde yaşarlar.

(17) أَعَدَّتْ وَالِدَتِي لِلضُّيُوفِ أَطْعِمَةً لَذِيذًا طَعْمُهَا.
Annem, misafirler için lezzetli yemekler hazırladı.

(18) تُعْرَضُ فِي الْوَاجِهَاتِ فِي فَصْلِ الصَّيْفِ مَرَاوِحُ وَ مُكَيِّفَاتٌ غَالِيَةٌ أَثْمَانُهَا.
Yaz mevsiminde, vitrinlerde, fiyatı yüksek vantilatörler ve klimalar sergileniyor.

(19) عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ خَلِيفَةٌ مَمْدُوحٌ عَدْلُهُ وَ حُسْنُ سِيَاسَتِهِ.
Ömer bin el-Hattab adaleti ve güzel idaresi övülen bir halifedir.

(20) كَانَ فِي وَسْطِ الْمَدِينَةِ قَصْرٌ مَصْبُوغَةٌ جُدْرَانُهُ بِلَوْنٍ ضَارِبٍ إِلَى الْخُضْرَةِ.
Şehir merkezinde duvarları yeşile çalan renkle boyanmış bir köşk vardı.

(21) أَيُّهَا الشُّبَّانُ! لاَ تَنْغَمِسُوا فِي مُغَامَرَاتٍ مَجْهُولَةٍ عَاقِبَتُهَا!
Gençler! Sonu meçhul maceralara dalmayın! (girmeyin!).

(22) يُتْعِبُ الْإِنْسَانَ التَّجَوُّلُ فِي الْمُدُنِ الْمُزْدَحِمَةِ شَوَارِعُهَا وَ أَسْوَاقُهَا.
Caddeleri ve çarşıları kalabalık olan kentlerde dolaşmak insanı yorar.

(23) قَدْ يُضِرُّ الْأَطْفَالَ الصِّغَارَ النَّوْمُ فِي الْغُرْفَةِ الْمَفْتُوحَةِ نَوَافِذُهَا.
Pencereleri açık olan odada uyumak küçük çocuklara zarar verebilir.

(24) أَهْدَى الشَّابُّ إِلَى حَبِيبَتِهِ وَرْدَةً نَافِذَةً رَائِحَتُهَا.
Genç, sevgilisine, kokusu büyüleyici bir gül hediye etti.

(25) فِي قَارَّتَيْ آسْيَا وَ أَفْرِيقِيا دُوَلٌ فَقِيرَةٌ شُعُوبُهَا وَمُسْتَبِدٌّ حُكَّامُهَا.
Asya ve Afrika kıtalarında, halkları fakir, idarecileri despot ülkeler var.

SEBEBİ SIFAT, KENDİSİNDEN ÖNCEKİ KELİMEYE İRAP VE MARİFELİK-NEKRELİK BAKIMLARINDAN UYAR.

SEBEBİ SIFAT, KENDİSİNDEN SONRAKİ KELİMEYE SADECE MÜZEKKERLİK-MÜENNESLİK BAKIMINDAN UYAR.

لَسْتُ أَدْرِي

فِي أَوَائِلِ الْقَرْنِ الْعِشْرِينَ تَرَكَ عَدَدٌ كَبِيرٌ مِنْ أَبْنَاءِ سُورِيَا وَ لُبْنَانَ دِيَارَهُمْ وَ أَوْطَانَهُمْ وَ عَاشُوا فِي الْقَارَّةِ الْأَمْرِيكِيَّةِ لِأَسْبَابٍ سِيَاسِيَّةٍ أَوِ اقْتِصَادِيَّةٍ. وَ قَدِ اسْتَطَاعَ هَؤُلَاءِ الْمُهَاجِرُونَ تَحْقِيقَ نَجَاحٍ كَبِيرٍ فِي الْعَالَمِ الْجَدِيدِ، وَ لٰكِنَّهُمْ كَانُوا يُحِسُّونَ بِالْحُزْنِ بِسَبَبِ الْبُعْدِ عَنِ الْوَطَنِ وَ الشُّعُورِ بِالْوَحْدَةِ. وَ لَمْ يَنْسَ هَؤُلَاءِ الْمُهَاجِرُونَ أَبَدًا أَنَّهُمْ شَرْقِيُّونَ وَ أَنَّ لُغَتَهُمْ عَرَبِيَّةٌ، فَقَصَدَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ إِلَى الْكِتَابَةِ لِيَتَحَدَّثَ عَمَّا فِي نَفْسِهِ مِنْ شُعُورٍ بِالْوَحْدَةِ، وَ ثَوْرَةٍ عَلَى الْقَدِيمِ، وَ حُبٍّ لِلطَّبِيعَةِ، وَ تَعَلُّقٍ بِالْوَطَنِ الَّذِي يَعِيشُ بَعِيدًا عَنْهُ. وَ ظَهَرَ أُدَبَاءُ كِبَارٌ وَ قَدَّمُوا صُوَرًا أَدَبِيَّةً جَمِيلَةً بَيْنَ شِعْرٍ حَدِيثٍ وَ مَقَالَةٍ وَ قِصَّةٍ... وَ ظَهَرَتْ لَهُمْ فِي الْوِلَايَاتِ الْمُتَّحِدَةِ الْأَمْرِيكِيَّةِ صُحُفٌ وَ كُتُبٌ وَ دَوَاوِينُ بِالْعَرَبِيَّةِ وَ الْإِنْجِلِيزِيَّةِ.

وَ الْقِطْعَةُ الشِّعْرِيَّةُ التَّالِيَةُ لِوَاحِدٍ مِنْ شُعَرَاءِ الْمَهْجَرِ هُوَ "إِيلْيَا أَبُو مَاضِي"، وُلِدَ فِي لُبْنَانَ سَنَةَ **1889** م، وَ سَافَرَ إِلَى مِصْرَ سَنَةَ **1900** م، ثُمَّ سَافَرَ إِلَى أَمْرِيكَا، وَ هُنَاكَ اشْتَغَلَ بِالْقَلَمِ وَ نُشِرَ لَهُ "دِيوَانُ أَبِي مَاضِي".

لَسْتُ أَدْرِي!
جِئْتُ لاَ أَعْلَمُ مِنْ أَيْنَ وَ لٰكِنِّي أَتَيْتُ،
وَ لَقَدْ أَبْصَرْتُ قُدَّامِي طَرِيقًا فَمَشَيْتُ،
وَ سَأَبْقَى مَاشِيًا إِنْ شِئْتُ هٰذَا أَمْ أَبَيْتُ،

كَيْفَ جِئْتُ كَيْفَ أَبْصَرْتُ طَرِيقِي؟
لَسْتُ أَدْرِي!
أَ جَدِيدٌ أَمْ قَدِيمٌ أَنَا فِي هٰذَا الْوُجُودِ،
هَلْ أَنَا حُرٌّ طَلِيقٌ أَمْ أَسِيرٌ فِي الْقُيُودِ،
هَلْ أَنَا قَائِدُ نَفْسِي فِي حَيَاتِي أَمْ مَقُودٌ،
أَتَمَنَّى أَنَّنِي أَدْرِي وَ لٰكِنِّي ...
لَسْتُ أَدْرِي!
وَ طَرِيقِي مَا طَرِيقِي؟ أَ طَوِيلٌ أَمْ قَصِيرٌ؟
هَلْ أَنَا أَصْعَدُ أَمْ أَهْبِطُ فِيهِ أَمْ أَغُورُ؟
أَ أَنَا السَّائِرُ فِي الدَّرْبِ أَمِ الدَّرْبُ يَسِيرُ؟
أَمْ كِلاَنَا وَاقِفٌ وَ الدَّهْرُ يَجْرِي؟ لَسْتُ أَدْرِي!

كلمة اليوم

اَلْإِنْسَانُ عَبْدُ الْإِحْسَانِ